

משפטים

יד"ל ע"י
כולל
לבושי חושן

בראשות הרה"ג ר'
ישראל יושע העשיל פריעדמאן
שליט"א

פרשת במדבר - נשא א' תשפ"ג לפ"ק | גליון ט"ז שנה א'

משפט החושן

שאלות ותשובות בידי ממונות

שאלה:

לכבוד הגליון משפטים.

ב"ה זה כמה שנים שאני מוכר כמה חפצים על עמעזאן, בתוכם אני מוכר קופסאות של 500 ניירות שמשקלם 5 lbs, עבור הסכום של \$8.80. שזה השער שבשוק.

הדרך למכירת חפצים הוא שעמעזאן מבקש סכום לכל מי שרוצה למכור חפצים על ידיהם, ובחפצים רגילים משלמים להם סכום קצוב כפי משקל החפץ, מחולק לג' סוגי תשלומים - משקל קטן, משקל בינוני, ומשקל גדול. והנה קופסא שמשקלה 5 lbs נכנס בגדר קופסא גדול, וצריכים לשלם להם יותר ממה שמשלמים על משקל מעט פחות מזה. ועל כן נוהגים הסוחרים כשמוכרים קופסא של ניירות, ליתן בכל קופסא רק 4.875 lbs (אנ"פ שעל הקופסא נרשם שמשקלה 5 lbs), ואז כשמוניע הקופסא לעמעזאן והם שוקלים הקופסא לראות כמה משקלה, אינם מבקשים רק הסכום שמשלמים עבור הקופסא הבינוני.

ועכשיו השאלה נשאלת, האם מותר לעשות כן, או שהוא אסור מן התורה מכח הלאו של משקולות, שמטעה הלוקח במשקל הקופסא?

ורצוני לדעת אם יש צד להתייר הענין, (א) שהרי כל הטעות הוא רק פחות משתות. (ב) רוב הלוקחים הם עכו"ם, וא"כ הרי יש כאן טעות עכו"ם שמוותר, (אמנם מהו עם הקונים יהודים). (ג) והעיקר רצוני לדעת אם יש להתירו, מאחר שהלוקחים אינם מקפידים על מה שגרשם בדיק, שהרי כ"א יודע שבאמת לא מדויקים בכעין זה, ואנפי"כ קונים הקופסאות, ולא שמעתי מעולם שאם א' קונה קופסא שגרשם עליה שיש בה מאה כוסות, שהלוקח יספור כמה כוסות יש באמת, וא"כ רצוני לדעת אם אפשר לומר שיש אומדנא שמוחלים על זה. (ד) ועוד חשבתי שיש למצוא היתר מכח שבעמעזאן יש לכל לוקח רשות לחזור מהמקח בתוך ל' יום, ואם כן, אם אחד מקפיד באמת, הרי יש בידו לחזור מהמקח. (ה) וטרם אסיים, חשבתי שאין כאן החסרון של "לא תעשו עול במשקל" משום שאין קונים הקופסא בעבור המשקל שבה, רק רוצים קופסא שקורין אותה "קופסא של 5 lbs", ואינו דומה למוכר על המשקל, שאז משלמים עבור המשקל, משא"כ כאן משלמים על קופסא של ניירות, ולא עבור המשקל.

אשמח מאוד לקבל בירור

צבי גערמאן

תשובה:

א) אם כל הנפק"מ הוא במשקל ולא במספר הניירות, והיינו שעושה נייר מיוחד כדי שמשקלם יהי פחות מעט מהניירות הרגילים, אבל אינו משנה במספר הניירות, נראה שמותר לעשות כן.

ב) אמנם אם יש נפק"מ בסך הניירות שמוכר, והיינו שבמקום למכור חמש מאות ניירות בכל קופסא, מוכר בכל קופסא רק תצ"ו ניירות, או שמקצר קצת אורך המדה של ה-paper roll, אסור לעשות כן, ולכא"ו עוברים בזה על לאו מדאורייתא, אפילו כשכל החילוק הוא פחות משתות.

ג) אמנם ע"ז יש עצה, שיכתוב על כל קופסא שיש בה רק תצ"ו ניירות, ואז יהי מותר לכתחילה, אף אם המשקל אינו שווה למספר הרשום על הקופסא.

בירור הדין:

א) הנה מלשון השאלה נראה שאינו מטעה הקאפמאני עמעזאן, מאחר שהם שוקלים כל קופסא, והם יודעים בודאי האמת, וכל השאלה הוא שמטעה את הלוקחים. והנה בשו"ע חו"מ (סי' רל"א סעי' א') כ' המחבר וז"ל המודד או שוקל חסר לחבירו, או אפילו לגוי עובד אלילים, עובר בלאו ד"לא תעשו עול במדה במשקל ובמסורה" עכ"ל. מבואר שיש איסור מיוחד לעשות עול במדה ובמשקל. ועל מש"כ המחבר שאסור גם בגוי, כתב בפתחי תשובה (שם סק"א) בשם הב"ח שגם בגוי אסור כן מן התורה, וי"ח ס"ל שאסור רק מדרבנן. עכ"פ זאת ברור שאם מטעה את הלוקחים במשקל, אסור לעשות כן. ואין שום נפק"מ אם הלוקחים הם עכו"ם.

דבר המזפוט

וחי אחיך עמך

איסור חמור הוא ליקר השער, והרבה תקנות עשו חז"ל למונעו. וכן פסק בשולחן ערוך חושן משפט הלכות אונאה ומקח טעות סימן רל"א סעיף כ"א "כל המפקיע שערים, שמוכר יותר מהראוי, רשאים להלקותו ולענשו כפי הראוי". ובסעיף כ"ה שם "כל המפקיע שערים, או שאצר פירות בארץ ישראל או במקום שרובו ישראל, הרי זה כמלוה ברבית", ובסמ"ע סקמ"ג פי' "ועובר על וחי אחיך עמך [ויקרא כ"ה ל"ו]".

ואיסורא רמיא ביותר על החנייות הגדולים, שבהנפת יד בעלמא עלולים ליקר השער. ומאחר שהדבר תלוי יותר בהם, מונח עליהם ביותר לזהר בדברים אלו. ובפרט בימים אלו שעלה ההתייקרות באופן יוצא מן הכלל, ורבים מעמינו בעלי מלאכה צר להם מאוד מזה.

ובגמ' מסכת מגילה דף י"ז עמוד ב' "ומה ראו לומר ברכת השנים בתשיעית, אמר רבי אלכסנדר: כנגד מפקיעי שערים, דכתיב: שבר זרוע רשע, ודוד כי אמרה - בתשיעית אמרה". וברש"י שם "שבור זרוע רשע - אלו המייקרין את התבואה, ומפקיעין את השער, וממאי דבמפקיעי שערים כתיב - דכתיב בההיא פרשתא "יארב במסתור כאריה בסוכו יארוב לחטוף עני", וכי הליסטים אורב את העני, והלא את העשיר הוא אורב, אלא במפקיעי שערים הכתוב מדבר, שרוב דעתם לעניים הוא, וקא בעי דוד רחמי עלה דמילתא: שבור זרוע רשע ותן שובע בעולם, ובכך זרועו שבור, ורע תדרוש רשעו כל המצא, וזה שהיה בדעתו להיות רשע, כשתדרוש רשעו לא תמצא עולה שלא הספיק לעשותה".

ונסיים בדברי המדרש (מכילתא פ' בשלח) "שכל מי שנושא ונותן באמונה, רוח חכמים נוחה הימנו, ומעלין עליו כאילו קיים את כל התורה כולה!!!"

התודה והברכה: תודתינו נביע להני רבני שהשתתפו בעריכת הגליון בשבוע זאת ובעזרתם זכינו להוציא דבר נאה ומתקבל, ה"ה הרב דוד שטיינמעץ, הרב שלמה ראזענפעלד, הרב פישל שטיינמעץ. תשואות חן חן להם.

